

**Anna Michniuk, Anna Pastwa,
Paulina Konieczna**

Młodzi pedagodzy kontra «digital natives»

Kultura Popularna nr 3 (41), 114-119

2014

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Michniuk,
Paulina Konieczna,
Anna Pastwa

**Młodzi
peda-
godzy kontra
*digital natives***

Dzisiejsza rzeczywistość to niewątpliwie okres mediów. Czas, w którym, by choć na chwilę wyrwać się z gąszczy informacji, newsów czy technologii, należy bardzo się postarać. Jak pisze Otfried Jarren (1994: 74) „szybkość przekazu informacji przez media ogromnie się zwiększyła, wytworzyły się nowe rodzaje mediów, media docierają do coraz większej części społeczeństwa, media (...) – skupiają uwagę całego społeczeństwa”. Właśnie przez to *skupianie uwagi*, należy bliżej przyrzeć się temu, jak korzystamy z mediów. Jest to szczególnie istotne w pracy pedagoga, który ma przecież pełnić rolę przewodnika młodego człowieka w odkrywaniu świata. Dlatego, jako młodzi pedagodzy, którym los podopiecznych nie jest obojętny, zwróciłyśmy uwagę na to, czy nasi koledzy i koleżanki, którzy obecnie są na 4 i 5 roku studiów pedagogicznych, potrafią należycie posługiwać się mediami. Zanim jednak przedstawimy wyniki naszych badań, omówimy pokrótce najważniejsze pojęcia, które są niezbędne do pożądanego odbioru naszej pracy.

Na wstępie przedstawimy krótko pojęcia cyfrowych tubylców (*digital natives*) i imigrantów (*digital immigrants*). Po raz pierwszy tego nazewnictwa użył Marc Prensky (2001: 1) w swoim artykule pod tytułem „Digital natives, digital immigrants”. *Digital natives* to osoby, które można określić mianem „native speakerów” języka technologii komputerów, gier video i internetu. Kędzierski (2002) mówi o nich, że „przywykli do szybkiego przetwarzania informacji. Lubią wielowątkowość i procesy równoległe. Zamiast tekstu preferują grafikę. Najlepiej działają „zscieciowani”. Oczekują natychmiastowej satysfakcji. Wolą gry od „czegoś poważnego”. Dla cyfrowych tubylców jest rzeczą naturalną, że zamiast iść do biblioteki, potrzebne pojęcie, wyszukuje się w wyszukiwarce internetowej np. Google. Jeżeli wziąć pod uwagę przyswajanie wiedzy, cyfrowi tubylcy szybko się nudzą. Problemатyczne staje się dla nich zrozumienie długiego i skomplikowanego tekstu – zdecydowanie bardziej przemawia do nich obraz i dźwięk. Urządzenia multimedialne są dla nich przedmiotami osobistymi, bez których nie wyobrażają sobie życia.

Digital immigrants, czyli cyfrowi imigranci nie znali nowych technologii od urodzenia, nie wychowywali się wśród nich. Cyfrowi imigranci, jak wszyscy inni imigranci są zmuszeni do adaptacji środowiska, które się zmienia tak, by za nim nadążyć (Prensky, 2001: 2). Do grona *digital immigrants* należy więc zaliczyć większość współczesnych nauczycieli. Poniżej w tabeli przedstawiono cechy, które charakteryzują *digital natives* i *digital immigrants*.

Kolejnym ważnym aspektem pracy, jest przedstawienie, czym są kompetencje medialne. Samo pojęcie kompetencji, jak podaje Czesław Nosal (2004:22), oznacza „nowe, funkcjonalne struktury czynności intelektualnych, które kształtują się pod wpływem wymagań stawianych w toku socjalizacji, edukacji, pracy zawodowej, uczestnictwa w kulturze”. Kompetencje medialne związane są z szeroko pojętymi mediami, czyli ich teorią, historią, językiem etc. Jak podaje Waclaw Strykowski (2004: 33) „kompetencje medialne to harmonijna kompozycja wiedzy, rozumienia, wartościowania i sprawnego posługiwania się mediami. (...) to uświadomione umiejętności odbioru komunikatów, ich tworzenia oraz wykorzystania urządzeń medialnych do realizacji różnych zadań poznawczych, jakie realizuje człowiek”. Podsumowując, jako kompetencje medialne, rozumiemy wszystkie umiejętności związane z odpowiedzialnym i świadomym korzystaniem z możliwości jakie dają media.

Powołując się raz jeszcze na W. Strykowskiego (2004) możemy wyróżnić następujące obszary kompetencji medialnych: (1) znajomość teorii mediów (definicja pojęć związanych z mediami, etapy rozwoju mediów, wpływ mediów

Anna Michniuk – doktorantka w Zakładzie Technologii Kształcenia na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
anna.michniuk@gmail.com

Paulina Konieczna i Anna Pastwa – absolwentki kierunku Pedagogika, specjalności Edukacja medialna i technologie informacyjne na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
pauli.koni@gmail.com, aniap.89@o2.pl

CYFROWI TUBYLCY	CYFROWI IMIGRANCI
preferują obraz i dźwięk	preferują tekst
szybko się nudzą, są niecierpliwi	systematyczni
preferują swobodny dostęp do informacji	preferują jednostronny model nauczania
nowe technologie traktują ufnie, kreatywnie	nowe technologie traktują z rezerwą

Tabela 1. Cechy charakteryzujące cyfrowych digital natives i digital immigrants. Źródło: M. Szpunar Pokolenie Ctrl+C Ctrl+V1, za: M. Prensky (2001).

na odbiorcę, kierunki rozwoju mediów); (2) znajomość języka i komunikowania medialnego (wyróżnianie elementów języka mediów, nazywanie różnych form przekazów, znajomość zasad kompozycji przekazu medialnego, znajomość modeli i technik komunikowania, stosowanie wybranych technik komunikowania, analizowanie dowolnych tekstów kultury); (3) odbiór komunikatów medialnych (znajomość oddziaływania mediów na odbiorcę, znajomość zagrożeń płynących z mediów, świadomość roli mediów w kształtowaniu postaw, analiza i opis wielowarstwowości przekazów medialnych); (4) korzystanie z mediów (znajomość wyszukiwania informacji, wartościowanie i kategoryzacja informacji, używanie różnorodnych urządzeń medialnych); (5) tworzenie komunikatów medialnych (wiedza o procesie tworzenia różnych rodzajów informacji, realizacja prostych komunikatów medialnych, dokonywanie prostego montażu materiałów medialnych).

Opis badania

Badania przeprowadzono w kwietniu 2013 roku w formie ankiety elektronicznej, za pośrednictwem portalu MojaAnkieta.pl oraz w formie papierowej, wśród studentów studiów uzupełniających magisterskich. W badaniach uczestniczyło 90 studentów pedagogiki, z czego 53 osoby to osoby z 1 roku, a pozostałe z 11 roku studiów drugiego stopnia.

Celem badań było określenie, jak młodzi pedagodzy korzystają z mediów oraz jak oceniają swoje umiejętności posługiwania się, hipotetycznie najpopularniejszym z medium wśród nich, tj. komputera oraz internetu.

Kompetencje w zakresie użytkowania mediów

Jak wynika z przeprowadzonych badań, studenci najczęściej korzystają z komputera oraz internetu. Popularnym medium wśród 1/4 badanych są również smartfony czy telefony. Tendencja ta utrzymuje się w obu badanych rocznikach. Zaskakujące jest to, że tylko 4 % ankietowanych odpowiedziało, że najczęściej korzysta z książek. Skąd w takim razie studenci pozyskują wiedzę wymaganą na egzaminach, którą nazywamy “wiedzą książkową”? Czy wystarczą notatki?

Młodzi pedagodzy deklarują, że w czasie pracy w zawodzie, planują najczęściej korzystać z komputera i internetu (27 %). 1/5 ankietowanych deklaruje, że najczęściej będzie korzystać właśnie z książek. Zaledwie 1–2 %

badanych deklaruje, iż najczęściej będzie używać w pracy z radiomagnetofonu czy telewizora.

Należy również wskazać, że 13 % badanych twierdzi, że w pracy z uczniem/klientem chce korzystać z tablicy interaktywnej, ale nikt z badanych nie korzysta z niej na co dzień – można więc przypuszczać, że jeśli tego nie robią, nie będą potrafili tego zrobić na początku swojej pedagogicznej ścieżki zawodowej. Badani z pewnością będą potrzebować krótkiego przeszkolenia. Tablice interaktywne w jednostce, w której prowadzono badania nie były w pełni wykorzystywane. Najczęściej pełniły funkcję ekranu w czasie prezentacji multimedialnych pokazywanych w czasie zajęć. Dlaczego tak jest? Na pewno należałoby przyjrzeć się temu bliżej. Przecież w momencie, w którym w coraz większej liczbie szkół, tablice interaktywne są standardowym wyposażeniem, młody pedagog powinien umieć prowadzić zajęcia przy pomocy tego narzędzia dydaktycznego.

Twarde umiejętności korzystania z mediów

Wyniki przeprowadzonych badań wskazały, że młodzi pedagodzy najczęściej korzystają z komputera i internetu. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi to: przeglądanie stron www (92%), sprawdzanie poczty (83%) oraz aktywność na portalach społecznościowych (55%).

Jeśli chodzi o czynności, bardziej związane z nauką, 60% ogółu badanych przynajmniej raz w tygodniu przygotowuje prezentację multimedialną potrzebną na zajęcia na uczelni. Wydaje się więc, że tę czynność powinna być opanowana do perfekcji, ale jak jest – o tym później. Co ciekawe, tylko 13% ankietowanych, nie używa komputera do czytania artykułów naukowych. Zdecydowana większość zajmuje się tym przynajmniej raz w tygodniu. Warto zauważyć, że wyniki te nie korespondują z wcześniejszą deklaracją badanych, co do użytkowania komputerów i internetu.

Obiecujące jest jednak to, że więcej niż 1/5 badanych tworzy swoje publikacje naukowe. To dobry sposób na organizowanie posiadanej już wiedzy, a także trening przed tworzeniem pracy dyplomowej. Co ciekawe, z zebranych danych wynika, że studenci I roku studiów II stopnia, częściej tworzą publikacje naukowe, niż studenci II roku. Być może wynika to z faktu, że na II roku sum studenci zajmują się już raczej pisanem pracy magisterskiej niż twórczością publikacyjną.

Skoro wiadomo już jak młodzi pedagodzy posługują się internetem, czas na informacje o konkretnych programach i aplikacjach. Ankietowani najczęściej korzystają z edytorów tekstów (36%) oraz programów do tworzenia prezentacji multimedialnych (30%). Wyniki te są zbliżone w obu porównywanych rocznikach. Badani najrzadziej korzystają z arkusza kalkulacyjnego (3%), co dziwi szczególnie w przypadku studentów V roku, bowiem są oni na etapie podsumowywania zebranych danych do prac magisterskich.

Jeśli chodzi o ocenę własnych umiejętności posługiwania się programami komputerowymi, 74% ankietowanych deklaruje bardzo dobrą lub profesjonalną znajomość obsługi programów do tworzenia prezentacji multimedialnych. Jak jednak można zauważyć na zajęciach, większość prezentacji przygotowanych przez studentów jest tworzona bez namysłu, i pomysłu. Często studenci tworzą prezentacje nieczytelne, ze względu na ilość tekstu, kolor czcionki, tło, etc.

Ankietowani zostali również zapytani o to, czy chcieliby rozszerzyć swoje kompetencje w posługiwaniu się jakimś typem programów komputerowych. W wynikach obu badanych roczników, dominuje chęć rozwijania swoich umiejętności posługiwania się programami graficznymi oraz arkuszami kalkulacyjnymi. Może być to pewien sygnał do wykładowców, odnośnie tego, co powinno pojawić się w programach odpowiednich zajęć.

Ciekawe wyniki przyniosły pytania dotyczące internetowej platformy multimedialnej służącej do kształcenia zdalnego. 58% badanych osób z I roku II stopnia roku nigdy nie korzystało z takiej platformy. Jednak na II roku, procentowe wskazanie wzrosło o 28 punktów. 86% osób z II roku deklaruje korzystanie z platformy edukacyjnej. Wydaje się, że jest to związane z pewnymi, obowiązkowymi dla wszystkich studentów zajęciami, na których to należało się zalogować do systemu, by mieć dostęp do sylabusu i innych ważnych informacji dotyczących zajęć.

Korzystanie z internetowej platformy edukacyjnej, dla wielu ankietowanych jest bardzo wygodne. Ankietowani chwalą sobie łatwy i szybki dostęp do artykułów polecanych przez wykładowców, forum na którym mogą rozmawiać o zajęciach, dostępności do filmów i prezentacji, które wzbogacają kurs/przedmiot. Oczywiście, pojawiają się również głosy, mówiące o tym, że np. platforma Moodle jest mało intuicyjna, a prowadzący rzadko się logują. Opinie te są jednak nieliczne. Warto zauważyć, że o ile studenci znają internetową platformę edukacyjną i potrafią wymienić wiele zalet korzystania z niej, to nie potrafią stworzyć na niej kursu, można więc przypuszczać, że nie będą oni używać nauczania online w swojej pracy z uczniem czy klientem.

Zmiany, które proponują studenci

Co więc należy zmienić w edukacji przyszłych pedagogów, by byli lepiej przygotowani do pracy w zawodzie? Z przeprowadzonych badań wynika, że sami zainteresowani najchętniej podnieśliby swoje kompetencje w zakresie posługiwania się programami graficznymi oraz arkuszem kalkulacyjnym. Warto również dodać kilka godzin ćwiczeń związanych z pracą przy tablicy interaktywnej, szczególnie jeśli chodzi o takie specjalności jak edukacja wczesnoszkolna. Na uwagę zasługuje również rozwijanie umiejętności posługiwania się internetowymi platformami edukacyjnymi, bowiem w dzisiejszych czasach często mamy do czynienia z kursami on-line, czemu więc, nie wyposażyć studentów w umiejętność posługiwania się nimi? Podstawowe możliwości programu, można by frapująco wykorzystać w pracy z uczniem/klientem, co na pewno urozmaiciłoby lekcję, a nawet wydłużyłoby czas jej trwania (jeśli dyskusja, która rozpoczęłaby się w szkole, z braku czasu byłaby kontynuowana w Internecie po zajęciach).

Zakończenie

Badania potwierdziły jednoznacznie, że komputer i internet to media, z których młodzi pedagodzy korzystają najczęściej. Jednak nie są one używane w dużej mierze jako narzędzie pracy pedagoga, czy studenta pedagogiki. Znacznie częściej, służą po prostu jako źródło informacji. Książki, można powiedzieć,

symbol studiowania, odchodzą w zapomnienie. Badani deklarowali, że książek będą używać raczej po studiach, już w pracy.

Odrębny problem stanowi to, czy młodzi pedagodzy potrafią właściwie posługiwać się komputerem i internetem w swojej pracy. Czy potrafią stworzyć ciekawą prezentację? Z badań i obserwacji własnych, wynika, że wielu z nich, niestety nie potrafi korzystać z dobrodziejstw, jakie dały media, ze szczególnym naciskiem na komputer i internet.

Młodzi pedagodzy, którzy właśnie wchodzą na rynek pracy będą pracować z uczniami / klientami, którzy pochodzą z pokolenia *digital natives*, którym media nie są obce, które charakteryzuje pobieżność w wykonywaniu różnych czynności, np. czytania, szybkość działania, nastawienie na łatwość dostępu. Pedagodzy, nie tylko młodzi, ale i wszyscy powinni podążać za postępem techniki i pomagać młodemu, niedoświadczonemu *digital natives* odnajdywać się w świecie wszechobecnego internetu, po to, by media nie wyrządziły naszym podopiecznym szkód.

Szkoła, czy to podstawowa, czy wyższa, musi podążać za rozwojem świata. Ucząc się jak właściwie wykorzystać to, co dała nam technika będziemy mogli osiągnąć jeszcze więcej i stale poszerzać swoje horyzonty. Może wtedy szkoła nie będzie dla ucznia nudą, ale frapującą przygodą.

BIBLIOGRAFIA

- Jarren O. (1994). *Medien, Mediensystem und politische Öffentlichkeit im Wandel*. Bonn. Za: http://www.interklasa.pl/portal/index/dokumenty/interklasa/Kompetencja_medialna.pdf?page=info&action=showdoc&coid=342918 przeł.. K. Maniszewska (19.03.2013).
- Kędzierski R. (2012). *Kolejne badania potwierdzają: nadeszło pokolenie „Digital Natives”*. http://technologie.gazeta.pl/internet/1,104530,12772537,Kolejne_badania_potwierdzaja_nadeszlo_pokolenie_Digital.html (19.03.2013)
- Nosal S.Cz. (2004). Psychologia kompetencji w dobie nowej technologii informacyjnej, [w:] Skrzydlewski W., Strykowski, W. (red.), *Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy*. Poznań.
- Prensky M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants*. „On the Horizon”. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%2520-%2520Digital%2520Natives,%2520Digital%2520Immigrants%2520-%2520Part1.pdf> (19.03.2013).
- Strykowski W. (2004) Kompetencje medialne: pojęcie, obszary, formy kształcenia, [w:] Skrzydlewski W., Strykowski, W. (red.), *Kompetencje medialne społeczeństwa wiedzy*. Poznań.
- Szpunar M. (2012). Pokolenie Ctrl+C Ctrl+V. [w:] J. Morbitzer, E. Musiał (red.) *Człowiek-Media-Edukacja*. Kraków. Pobrano z: http://www.magdalenaszpunar.com/_publikacje/2012/szpunar.pdf (19.03.2013).